

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

5. Tough, Joan. Young children learning languages. Teaching English to Children from Practice to Principle. Ed. Christopher Brumfit, Joyne Moon and Ray Tongue. London: Nelson, 1984. – P. 213-227.
6. Holešinská, Andrea. Teaching English as a foreign language to students with learning difficulties. [електронний ресурс] // Режим доступу до http://is.muni.cz/th/21026/pedf_b/

Мартинюк Л. І.*

ВИКОРИСТАННЯ МОВНОГО ПОРТФОЛІО ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ ІНТЕРЕСУ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Дана стаття розкриває підходи активізації інтересу молодших школярів до вивчення англійської мови шляхом впровадження в практику роботи з учнівським мовним портфоліо.

Іноземна мова є важливим засобом міжкультурного спілкування, вона сприяє вербальному порозумінню громадян різних країн, забезпечує такий рівень їхнього культурного розвитку, який дозволяє вільно орієнтуватися й комфортно почуватися в країні, мова якої вивчається.

В усьому світі знання декількох іноземних мов – це норма, на жаль, в Україні це виняток. Тому завдання сучасної освіти є стимулювання учнів до вивчення мов та пошуку й використання ефективних інноваційних методів викладання.

Гуманізація освіти передбачає перегляд, оцінку всіх компонентів методичної системи навчання, створення максимально сприятливих умов для розкриття й розвитку здібностей та обдарування дитини.

Один із провідних напрямків гуманізації – особистісно зорієнтоване навчання, мета якого не тільки навчати й виховувати учня, а й формувати в ньому особистість. Такий підхід до навчального процесу передбачає індивідуалізацію, а отже, і диференціацію навчання, ефективним засобом якої за певної умови організації є творча робота з учнівським портфоліо.

У період формування особистості школярів молодших класів необхідно розвивати творчий потенціал дитини, індивідуальні здібності, зосереджувати зусилля на виховання в учнів упевненості, віри у свої можливості, у позитивні перспективи майбутнього. А формування таких рис найкраще сприяє творче мислення.

Психологи стверджують, що розвивати інтерес до навчання дітей необхідно з раннього віку. Безперечно, саме в початковій школі здійснюється цілеспрямована робота з активізації інтересу до вивчення англійської мови.

Учитель має створити оптимальні умови для творчої самореалізації особистості школяра.

Проблему активізації інтересу до навчання досліджували

---

* © Мартинюк Л. І.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

вітчизняні та зарубіжні педагоги та психологи П. П. Блонський, Л. С. Виготський, Л. В. Занкова, В. В. Давидов, Г. С. Костюк, Г. Ю. Люблінська, Н. О. Менчинська, М. М. Шардаков та ін. [4].

Активізація інтересу до навчання передбачає здійснення нешаблонних дій, уміння ставити нові цілі. Отже, актуальність проблеми, її відповідність вимогам сучасності, зумовили вибір теми допису.

Метою статті є пошук сучасних підходів до створення мовного портфоліо як важливої умови формування інтересу в молодших школярів до навчання до вивчення англійської мови.

Правильно організована робота з портфоліо є одним із головних засобів систематичного й швидкого засвоєння матеріалу, якісного повторення. Учні, які навчалися працювати з портфоліо, набувають навичок роботи з книжкою, словником, комп'ютером, дістають більше задоволення від своєї роботи, оскільки особисто долають перешкоди, шукають кращі способи швидкого виконання роботи, досягають результату без сторонньої допомоги.

Самостійна робота з портфоліо:

а) розвиває в учнів кмітливість, ініціативу, творчість, твердість волі, наполегливість і завзяття в роботі, дисциплінованість;

б) сприяє зміцненню знань і навичок, дає можливість поглиблювати й розширювати знання, привчає до роботи з підручником, словником;

в) активізує викладання, надає можливість учителеві вивчити кожного учня в процесі роботи, спостерігати й відзначати його сильні та слабкі сторони;

г) полегшує проведення поточного обліку роботи учня [1].

До речі, організація роботи з портфоліо стимулює процес навчання, сприяє покращенню якості підготовки учнів, бо це, насамперед, відповідальна й складна робота кожного вчителя.

Робота школяра з портфоліо – це результат правильно організованої його навчальної діяльності на уроці, що мотивує самостійне її розширення, поглиблення й продовження у вільний час.

Учитель англійської мови має дбати про те, щоб учні вільно володіли мовою відповідно до «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» [2].

Зміст поняття «портфоліо» науковці й методисти визначають по-різному.

Одні – як «спосіб фіксації нагромадження й оцінювання індивідуальних досягнень учнів», інші як «накопичувальну оцінку», виражену у формі комплекту документів, що засвідчують індивідуальні досягнення учня [4].

Ряд учених (Н. Бірюкова, Є. Полат, Н. Опаріна) трактують його як метод формування в учнів уміння аналізувати й оцінювати процес власного розвитку організації навчальної діяльності.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Оскільки досвід використання учнівського мовного портфоліо є модифікаційним за інноваційним потенціалом, то його впровадження в практику роботи вчителя англійської мови відповідає вимогам часу.

Основна ідея використання портфоліо полягає у створенні умов для посилення інтересу до вивчення мови, самопізнання та самоактуалізації особистості.

Мовне портфоліо (European Language Portfolio) було розроблено Лінгвістичним комітетом Ради Європи у Страсбурзі у 1998-2000 роках із метою стандартизації вимог до вивчення, викладання й оцінювання досягнень у галузі вивчення іноземних мов громадянами європейських країн.

Портфоліо було презентовано в Україні у 2003 році після опрацювання у 15-ти країнах Європейського Союзу.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти пропонують три обов'язкові компоненти мовного портфоліо (МП):

- мовний паспорт (Language Passport);
- мовна біографія (Language Passport);
- досьє (Dossier) [2].

Першим компонентом МП є мовний паспорт (Language Passport), що підсумовує лінгвістичну індивідуальність його власника; особисті досягнення у вивченні мови та особистий досвід міжкультурного спілкування.

Також мовний паспорт включає самооцінку учнем власних мовленнєвих компетенцій.

Європейське мовне портфоліо, розроблене за допомогою установ Ради Європи, передбачає три основні рівні володіння іноземною мовою та мовленнєвими компетенціями – А, В, С. Рівні визначаються за основними видами мовленнєвої діяльності:

- розуміння (усної форми мови – аудіювання та письмової – читання);
- говоріння (монолог як форма продуктивного говоріння або діалог як інтерактивне говоріння);
- письмо як окремий продуктивний вид мовленнєвої діяльності.

Мовний паспорт містить:

- фото учня;
- анкетні дані учня;
- особисту інформацію (хобі тощо);
- критерії оцінювання навчальних досягнень учнів;
- власну самооцінку володіння іноземною мовою.

Другим компонентом мовного портфоліо є мовна біографія, де учень перевіряє власні досягнення в навчанні, зареєструвати значущі етапи мовного й міжкультурного спілкування.

Мовна біографія містить:

- навчальні стратегії учня;
- рівні досягнень із читання, аудіювання, усного спілкування та письма.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

- перелік того, що учень уміє робити;
- плани майбутніх досягнень.

У мовному досьє учень збирає зразки своїх творчих робіт, проекти, реферати, сценарії, малюнки до улюбленого мультфільму, прочитаної книги. Перевагою цього методу є створення мотивації навчальної діяльності, розвиток пізнавальних навичок, творчих здібностей, уміння самостійно планувати свою діяльність, орієнтуватися в інформаційному просторі [5].

Робота з портфоліо надає можливість посилити інтерес до навчальної діяльності вчителю та учню, а саме:

- це єдина у своєму роді робота, адже виконана самостійно. Учень відчуває свою неповторність, бо кожна папка ведеться творчо, кожен має право клеїти фото, робити малюнки, колажі, схеми;
- учитель та учень виступають у ролі співавторів, рівноправних учасників процесу пізнання мови.

Мовне портфоліо розробляється для того, щоб:

- стимулювати вивчення людиною іноземної мови згідно з будь-яким загальнорекомендованим рівнем упродовж усього життя людини;
- зробити процес вивчення мови більш прозорим та ясним;

– формувати самоосвітню компетентність учня, що дозволяє йому аналізувати й усвідомлювати власний шлях навчання, а також впливати на нього;

– формувати інноваційну особистість учня, розвивати вміння конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі; ставити перед собою завдання й поетапно розв'язувати їх;

- створювати мотивацію навчальної діяльності;
- розвивати пізнавальні організаційні навички, творчі здібності учнів;
- формувати учнівську автономію, посиленість освіти для кожного конкретного учня.

Учніське портфоліо виконує такі функції:

- мотиваційна – спонукає учнів до систематичної роботи;
- діагностична – показує прогрес у навчанні за семестр, рік,
- рейтингова – демонструє рівень сформованості вмінь та навичок;
- змістова – охоплює весь зміст вивченого матеріалу;
- розвивальна – забезпечує безперервність процесу навчання та розвитку за увесь курс вивчення мови;
- цілевизначальна – виробляє вміння ставити цілі.

Ось чому для посилення інтересу до вивчення англійської мови в Сонячній ЗОШ № 43 I-III ступенів Херсонської міськради обрано метод ведення учнівського портфоліо.

Учніське портфоліо містить:

- фото учня;

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

- анкетні дані учня;
- досягнення учня за навчальний рік та попередніх років;
- самооцінювання учня з вивчених тем;
- оцінювання вчителем;
- творчі проекти;
- дані про участі в олімпіадах, конкурсі «Гринвіч».

Оформлення портфоліо потребує заповнення анкетних даних учня, що сприяє усвідомленню ним своєї значимості. Обов'язкове фото дитини на титульній сторінці, короткі відомості про нього.

Заповнення таблиць самооцінювання дає можливість учню розвивати об'єктивну самооцінку. Коли дитина порівнює свою оцінку з учительською, то набуває досвіду реального оцінювання своїх можливостей.

Таблиця досягнень та оцінювання є стимулом до навчання й засобом самоконтролю та можливістю батькам прослідкувати прогрес у вивченні мови, адже учень фіксує кожен тематичний бал та буде координатну пряму. Потім креслить графік, з якого видно результати навчання. Доступний та ефективний контроль як для вчителя, так і для батьків.

Сторінка творчих проектів дає поштовх творчому розвитку учня: тут і проекти школи майбутнього, відгук про улюблений фільм, меню шкільної їдальні, заявка на участь у конкурсі показу мод, проект на кращу шкільну клумбу тощо.

У Рекомендаціях Ради Європи запропоновані такі шляхи впровадження мовного портфоліо:

На етапі початкової школи та в 5-7 класах основної школи: досье-мовна біографія – мовний паспорт.

У 8-9 класах та на етапі старшої школи: мовний паспорт – мовна біографія –досье.

З метою надання учням педагогічної підтримки майже на кожному уроці передбачена різнопланова робота з портфоліо (Mind-map, Phonetic Lab, Grammar Lab, Reader`s Lab, CreativeLab, Step to succeed).

Робота з мовним портфоліо в молодшій школі тісно пов'язана із проектною діяльністю. Проекти складаються з ілюстрації, саморобки або малюнка й невеликого тексту-повідомлення з теми. Учень сам обирає тему проекту, необхідні матеріали.

Структура поетапного градуїзованого оцінювання досягнень стимулює процес удосконалення й самовдосконалення, тобто освітній процес не припиняється після досягнення якогось певного рівня. Накопичуючи й аналізуючи свої практичні досягнення за методом портфоліо, учень застосовує набуті знання й, виходячи з життєвого досвіду, оцінює та переоцінює свою діяльність. Просунувшись повільно, але впевнено на проміжному етапі, учень виявляє нові цілі й нові перспективи. Найбільш вагомим аргументом на користь застосування МП стає можливість регулярного, систематичного моніторингу пізнавальної діяльності за алгоритмом: проблема планування процесу

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

вивчення й розв'язання проблеми (стратегія й тактика), практичний результат роботи (тест, реферат, проект тощо). Тобто ключові компетентності впроваджують у навчальний процес за алгоритмом: знання – уміння – навички – становлення компетентності [3, 3].

У третьому класі, наприклад, у портфоліо варто виконати такі творчі роботи:

- мій улюблений герой мультфільму, казки;
- дерево мого роду;
- моя сім'я;
- мій найкращий друг;
- я – модельєр (дизайнер);
- моя подорож.

Трьох-чотирьох занять на півріччя буде достатньо для самооцінювання та поповнення учнями свого Мовного досьє. Проміжки між проведенням занять із самооцінювання мають бути достатніми, щоб учні могли усвідомити свої досягнення.

У початковій школі вчитель має допомагати учневі не тільки фіксувати його досягнення, а й показувати, чого ще необхідно навчитися, чим оволодіти, щоб уміти використовувати іноземну мову, усвідомлювати свої досягнення й уникати помилок. Таким чином, використання мовного портфоліо вимагає певної спільної роботи учня та вчителя; важлива роль належить і батькам [1].

Учніське портфоліо широко використовується сьогодні в роботі. Важливість його для учнів важко переоцінити: портфоліо чітко відображає прогнозовані результати; містить зразки робіт, матеріали, що оцінюють роботу його виконавця різними учасниками навчально-виховного процесу.

Виходячи із цього, можна зазначити, що мовне портфоліо є особистісно зорієнтованою формою роботи, автентичним видом оцінювання, який адресується учневі, розроблений для нього, спрямований на виявлення та розвиток творчих здібностей кожної дитини.

Упровадження мовного портфоліо в роботу вчителя означає вихід на новий рівень самосвідомості учня, де він вибирає, оцінює, контролює процес навчання, роблячи його без перервним і сталим.

Портфоліо допомагає учням осмислити результати своєї діяльності й дає змогу вчителю залучити їх до формування нових цілей, ретельно показати динаміку, прогрес у навчанні. Це підвищує мотивацію, заохочує активність і самостійність, формує загальнонавчальні вміння.

Накопичуючи й аналізуючи свої практичні досягнення за методом портфоліо, учень застосовує набуті знання, виходячи з життєвого досвіду, оцінює та переоцінює свою діяльність.

Отже, використання учнівського мовного портфоліо в роботі вчителя – це шлях до посилення та підвищення інтересу учня до вивчення та поглиблення знань з іноземної мови.

Література:

1. Бабенко Б. Досвід використання Портфоліо // Директор школи. – 2008. – № 4. – С. 7-15.
2. Європейське мовне портфоліо: Методичне видання / Уклад. О. Кар'пюк /- Тернопіль: Лібратора, 2008. – 112 с.
3. Кар'пюк О. Д. Українська модель ЄМП має всі шанси з'явитися у найближчій перспективі // English. – 2008. – №41. – 425 с.
4. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів під керівництвом Ніколаєвої С. Ю. – К. : Ленвіт, 1999. - 320 с.
5. Портфоліо ученика середньої школи / авт.-сост. И. Юдина. – Волгоград: Учитель, 2007. – 35 с.

Савкова Н. О.*

**ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІЧНИХ СХЕМ-КОНСПЕКТІВ
НА УРОКАХ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

У даній статті розглядається практичне застосування методу використання логічних схем-конспектів у сучасній школі.

Однією з актуальних проблем вивчення світової літератури є зацікавлення учнів текстом твору і його аналіз. Певна кількість сучасних школярів (а часом майже 50 % класу) погано запам'ятовують матеріал уроку, особливо якщо необхідно прочитати твір, хоча й невеликий за обсягом. Метод логічних схем-конспектів стимулює працю учнів на уроці і їхню участь у роботі вчителя, коли складається схема, наприклад, на дошці (учні «підказують» учителю, що і як робити у схемі). Виникає той необхідний діалог між учителем та учнями, якого часом так бракує на уроці [1, 2].

«Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю. Те, що я роблю, я розумію», – такі слова давньокитайського філософа Конфуція [5] можуть бути ілюстрацією до методу використання логічних схем-конспектів на уроках світової літератури. Проте мудрість Конфуція для сучасних учнів може мати таке трактування: «Слухаю, бачу – і пам'ятаю, роблю – і розумію». Нові покоління людей навчилися аналізувати інформацію, яка надходить із навколишнього середовища за допомогою телебачення, Інтернету. Необхідна інформація копіюється та розміщується в так званих «папках» за певними темами, з вибраними позначками для швидкого знаходження цієї інформації. Саме таким умінням учнів аналізувати вчитель і може скористатися, пропонуючи скласти логічну схему-конспект під час (або після) вивчення художнього твору. Як виглядатиме ця схема, залежить від сприйняття й розуміння твору учнями. Такий варіант співпраці, коли учні разом з учителем, вивчаючи певний художній твір, складають логічну схему-конспект, можливий

---

* © Савкова Н. О.